

Bijlage voor B.F. Digitale sprong in de toekomst:

'Data; Het Nieuwe geld', door Joseph van Keulen

Willen wij ons met dit hoogst actuele onderwerp bezighouden dan moeten wij ons eerst wat verdiepen in de wereld van geld en geldscheppen. We kunnen verschillende soorten geld onderscheiden zoals schuldgeld, tegoedgeld, spaargeld en transactiegeld. Geld is algemeen gesteld een belofte en dus ook een halve transactie. We noemen het daarom ook wel een ruilmiddel. De ene helft van een transactie gaat over 'geven' de ander over 'nemen'. Begin ik met geven, bijvoorbeeld door werk te verzetten of een dienst uit te voeren dan krijg ik daarvoor een belofte, een 'IOY', I Ow You., (Geld). Het kan ook beginnen met dat je iets neemt (koopt) en dan geef ik een belofte af, een IOY. Omdat het twee kanten op kan gaan en het los staat van de tijd is het heel flexibel en praktisch en heeft dit idee de wereld veroverd. Zelfs als we oorlog voeren of elkaar naar het leven staan verandert dit niet onze verhouding tot 'het idee geld'. Wel is er om een belofte (geld) te accepteren vertrouwen nodig. Daarom hebben ze het in het bankwezen ook altijd over vertrouwen. Maar omdat ze niet te vertrouwen zijn hebben ze er met onze toestemming wat op gevonden. Het vertrouwen werd wettelijk vastgelegd door bankgeld tot wettig betaalmiddel te maken. Hierdoor is er een verplichting om (bank)geld te accepteren als betaalmiddel. Daarom ook komen de banken, als ze zich weer eens in de nesten hebben gespeculeerd, naar de overheid om het betalingsstelsel te redden. Want het is diezelfde overheid die als wetgever het bankgeld tot wettig betaalmiddel maakte. De andere functies van geld blijven dan lekker buiten beeld zodat de banken hun spelletjes niet hoeven te veranderen en zij hun quasi monopolie in stand kunnen houden.

Transacties worden dus via transactiegeld aan elkaar gesmeed en zo werkt het economisch verkeer en krijgt de economie als huishoudkunde maatschappelijke betekenis. (*We laten spaargeld en andere functies van geld hier even buiten beschouwing*)

Hoe wordt geld geschapen? Dat kan in principe op twee manieren via Schuld of via Tegoed. Via Schuld, als ik een lening neem b.v. een hypotheek bij een bank. Zij die de schuld aan gaan staan onder contract van de Bank. De banken als 'stuurders' en controleurs, zijn door de collectieve schaal van hun activiteiten aan de macht. Dit is het fundament van ons huidige nationale, Europese en mondiale geldstelsel.

Het monopolie van het scheppen van schuldgeld ligt bij de banken. Het scheppen van munten en bankbiljetten wordt in naam van de overheid door de Nationale Bank gedaan. Zij brengen het ook in circulatie. Al het bankgeld wordt geschapen als Schuldgeld en daarom kun je zeggen: "Geld is Schuld en Schuld is Geld". (zie YouTube: Money as Debt) Dat banken dit monopolie kregen is een lang verhaal en er ging een langdurige strijd aan vooraf maar de essentie daarvan is toch wel dat de grootste en belangrijkste Centrale Bank, de FED (Federal Reserve Bank) in private handen kwam en nog steeds is. Private belangen zitten dus aan het stuur van het wereld geldstelsel. Met het door de dollar bereiken van de status van referentie valuta kwam het gehele mondiale geldstelsel onder private controle en werd het op een voor private partijen zo goed mogelijke manier ingericht. Zo regeert ook nu nog de Olie dollar de energiewereld, vraag maar aan Saddam Hussein.

De logisch andere kant van geldscheppen is niet via schuld maar via een tegoed. Het scheppen van geld begint dan met geven (bijvoorbeeld iets nuttigs doen voor de gemeente of gemeenschap) en dus met een tegoed opbouwen. Vroege initiatieven en experimenten met Tegoedgeld zoals het succesvolle Wörgl experiment (rond 1932) en anderen werden en worden te vuur en te zwaard bestreden omdat dan duidelijk wordt dat er een alternatief is voor het door banken gedomineerde systeem. De burger moet blijven geloven dat er geen alternatief is. Op deze manier bleef de bankenlobby tot voor kort volledig aan de macht en kon zij haar invloed via het neoliberale denken globaal en tot ongekende hoogte uitbreiden. Via wetgeving en wat lobbywerk kon je complementaire-, gemeenschap- en alternatieve geldstelsels gemakkelijk kortwieken of zelfs grofweg verbieden. De politiek en zelfs de sociaaldemocratie liet zich daar gemakkelijk en gaarne voor gebruiken. De redenering in Nederland was dan: het is toch in het belang van de economie van het land, de handel en het succes van onze pensioenfondsen?

Door de razendsnelle opkomst van technologie is het monopolie niet meer zo gemakkelijk te verdedigen en dat is ook niet meer zo nodig want de spelers achter het grote geld zijn van spel aan het veranderen. Daarnaast proberen een aantal spelers via Fintech oplossingen ook in het nieuwe speelveld actief en liefst dominant te blijven.

Wat is er anders geworden? De opkomst van het internet deed de internetgiganten ontstaan die gratis dingen of diensten gingen aanbieden om hun cliëntenbestand te laten groeien. Hierdoor konden zij adverteerders interessante meer gefocuste marketing aanbieden. Zo ontstonden er nieuwe business- en verdienmodellen die steeds dominantere posities in de economie innemen. De nieuwe slogan die deze situatie goed kenschetst is: 'Als je iets gratis krijgt ben je zelf het product!' en dat product is jouw data. Data over alles waar je gaat en staat, wat je denkt, doet en waar je in geïnteresseerd bent. Deze data kun je verhandelen en daarmee wordt data een verhandelbare substantie en ontstaat er een grootschalig geldschep mechanisme van Tegoedgeld. Een vorm van geld dat grotendeels buiten de oude kaders, wet en regelgeving valt. Een soort ondergrondse economie van ruilhandel maar dit keer op mondiale schaal waar Europa nauwelijks een positie in heeft en waardoor ze in snel tempo op digitale wijze wordt gekoloniseerd zonder het zelf echt in de gaten te hebben.

In de oude realiteit bleef het de banken lukken om via zeer effectieve lobby's en Angelsaksische wetgeving en het geldschepmonopolie effectief te beschermen. Dit ook al ging en gaat dit ten koste van de burger en van de maatschappij in brede zin.
(Geldscheppen is ten principale een grondrecht van de gemeenschap en dus eigenlijk ook de belangrijkste creatieve opdracht van een overheid. Een opdracht die de politiek niet meer in beeld heeft. Italië begint zich dat wel te realiseren maar stuitert nog even tegen oude denkbeelden die, gekoesterd door de Noord Europese landen ook in de EU nog domineren)

In de door technologie geschapen nieuwe werkelijkheid zullen het gros van de banken hun vermogen tot vergaande indirecte controle van de economie voor een groot deel kwijtraken. Het gevaar dreigt dan ook dat de banken als oude mastodonten ten onder zullen gaan omdat hun verdienmodel is achterhaald en niet meer in oude glorie kan worden hersteld. De klanten en consumenten merken dat alreeds en klagen dat ze steeds meer moeten betalen voor steeds minder service. Dit omdat de core business van

de banken in rap tempo aan het verdampen is. Hoe van deze dreiging een kans te maken is een interessante vraag die ook van de provinciale politiek aandacht verdient. Een interessante verhandeling daarover is het recente rapport no. 100 van de WRR: 'Geld en Schuld, De publieke rol van de banken'. Het zou een basis kunnen zijn voor zo'n gedachtenwisseling. Hierbij moet wel gesteld worden dat je in dit rapport tussen de regels door moet kunnen lezen om te vatten wat er in werkelijkheid staat. De reden is dat ook in dit gremium, de WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) de bankenlobby dusdanig sterk doorwerkt dat de werkelijkheid slecht verhuld mag worden getoond. De aanbevelingen: 'Wees beter voorbereid op de volgende crisis' en 'Veranker de publieke dimensie van banken' bevatten nuttige aanknopingspunten ook voor de provincie en daarmee de regio.

Cliëntendata worden dus het nieuwe ruilmiddel dat economische transacties aan elkaar kan smeden. Dit is de reden waarom een bedrijf als Amazon in zo'n recordtempo zo'n groot deel van de consumentenmarkt in de USA heeft kunnen veroveren. Betaaldiensten en eigen schema's doen de rest en het grote harken van fortuinen heeft een nieuw dominant kanaal gekregen. De arbeidsinkomensquota die al van een 80% naar de 70% aan het terugvallen is zal er nog verder door verslechteren en de maatschappelijke verschillen zullen nog groter worden. Urgente noodzaak dus om structureel te gaan nadenken.

Het bovenstaande is een bewust vereenvoudigde weergave van een complex globaal monetair financieel systeem en de recente ontwikkelingen daarin. Het doel dat me hierbij voor ogen staat is om een achtergrond te schetsen voor een gedachtewisseling in Limburg en de Euregio over **Data, het nieuwe geld** en de potentie en gevaren daarvan. In Europa liggen de zaken gelukkig complexer dan in de USA want anders zou er nog sneller over ons kunnen worden heen gewalst. De Europese diversiteit geeft ons ook grote kansen voor een eigentijdse, typisch Europese van diversiteit uitgaande aanpak. **Een mogelijkheid die als zij gezien gaat worden kan leiden tot een plan om een circulaire regionale duurzame economie echt aan te jagen en om maatschappelijke ontwikkelingen in een sociaaldemocratische richting te sturen.** Je zou zo'n aanpak Rijnland 2.0 kunnen gaan noemen. Zouden Limburg en de Euregio dit aandurven? Ik hoop het.

Voor gedachtewisseling daarover
Joseph van Keulen,
www.communicatiecontact.nl
www.credt.eu
mob.: 0655 818 707; Kerkrade,